

Kıbrıs

Yunanlılar :
" Biz ABD
m hkum etti "

ATINA (BASIN YAYIN)

Embros gazetesi «Bizleri Bir Hava Pearl Harboru'na Mahkûm Ettiler» başlığı altında aşağıdaki yorumu yayınlamıştır

«Amerikalı hava subaylarından E. Lottner'in açıkladığı gibi ABD, 1967'deki Türk-Yunan krizi esnasında Yunan hava kuvvetlerini sahte etmiştir. İşin esası başka türüdür. Onlar bizim hava kuvvetlerimizle karşı sabotejvari şekilde hareket etmedi bir programa göre tatbik etmiştir

Bay Letmer'in hatıra defterinden alınan notlardan anlaşılabileceği üzere, Türkiye 1967 yılında Kıbrıs'a karşı tehditler savurduğu bir sırada Yunanistan kendi namus ve itibarını ancak eli kolu bağlı bir şekilde ve hava kuvvetlerini havaaanlarında hareketsiz bulundurarak savunacaktı. Kendi toprağını böyle hareket ederek savunmaya mecbur olacaktı.

Bu şartlar altında Yunanistan yeni bir Pearl Harbor tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyordu ve bizleri kim temin edebilir ki, buna benzer bir şey kara ve deniz kuvvetlerimiz için de geçerli değildi, neden onlar için de hava kuvvetleri için hazırlanmış olan proje uygulanmamalı idi Neyse ki, Allahın yardımı sayesinde kurtulmuş olabildik. Fakat şunu da unutmayalım ki, Allahın yardımı da bir dereceye kadar olabilir. Oğnun bahsettiği yardıma karşı, bizler de biraz elimiz kolumuzu sallıyarak katkıda bulunmalıyız.

Bu sebepten ötürü, elçi Bay Filon'a göndermiş olduğu mektup dolayısıyla, açıklamalar yapma iznini hissetmiş olan Amerikalı habercinin (Devamı Sayfa 7'de)

Sızca Kıbrıslı Türklerle Rumlar arasında bir türlü yatışmak bilmeyen anlaşmazlığın gerçek sebebi nedir?

Gerçek sebep, Kıbrıslı Türklerin devlet içindeki yönetime katılma sorunlarıdır. Kıbrıslı Türklerin devlet içindeki yönetime katılma sorunlarıdır. Kıbrıslı Türkler eğer Rumlar çoğunluk olarak kararlara varırlarsa, Kıbrıs yasalarının kendi aleyhlerine işleyeceğinden korkuyorlar. Onun için de devlet hayatının önemli kesimlerinde yönetime etkin biçimde katılmak istiyorlar. 1960 Anayasası onlara bu hakkı veriyordu Örneğin belirli makamlar Türklere ayrılmıştı, veto hakları vardı ve belirli bazı yasalar yürürlüğe girerken Türklerin kendi aralarında da belirli bir çoğunlukla bu yolda karar almaları öngörülmüştü. Kıbrıslı Rumlar, Türklerin yönetime böyle katılmasını istemiyorlar. Bazı din ve kültür işlerinde onlara özerklik vermeğe hazırlar ama o kadar. Yani, Türklere, ancak alelade bir azınlık statüsü tanıyorlar. Örneğin Finlandiya'daki İsveçliler ya da Yunanistan'daki Türkler gibi... İşte anlaşmazlığın temelinde yatan durum budur.

Çoğu kez Kıbrıs Halkından ve onun kendi kaderini tayin hakkından söz ediliyor. Böyle bir Kıbrıs Halkı var mıdır? Ve kendi kaderini tayin hakkı bura da nasıl uygulanabilir Kıbrıs Halkı'nın tümü için mi? İki Halk topluluğu için ayrı ayrı mı, yoksa sayıca üstün olan için mi

— Pektabi'dir ki bir Kıbrıs Halkı yok. Halk kavramının kullanılmasında dil, kültür ve herşeyden önce çıkarların bir olması gerekir ki Kıbrıs'ta olmayan da bunlardır. Kendi kaderini tayin kavramı da çok anlamlıdır. Kendi kaderini tayin hakkının hukuksal geçerliği tartışma konusudur. En iyisi bu kavramın, bir çok başka hukuk sağı kavramlar gibi, belirli bir tarihsel görünüm ve çerçeve içinde kullanılmalıdır. Yani sömürge halklarıyla onların sömürücüleri arasındaki anlaşmazlıkta.. Bu anlamda kendi kaderini tayin hakkı demek, sömürgeci kalksın demektir. Kıbrıs'a uygulanacak olursak bu istemin 1960 Yılı'ndan beri gerçekleştiğini yene rine getirilmiş olduğunu görürüz.

Devletler hukukuna da yerleşme istidadi gösteren halk arasındaki kullanılışıyla kendi kaderini tayin, aşağı yukarı demokrasiyle eş anlamlı oluyor. Bu yüzden, tüm Kıbrıslılara birden uygulanacak kendi kade-

Kıbrıs meselesi

1960 — 1963 yılları arasında, tanınmış Alman Anayasa Hukukçusu Prof. Dr. Ernst Forsthoff, Kıbrıs Anayasa Mankemesi Başkanıydı. Bu görevinin son yılında, asistanı Dr. Christian Heinze de Kıbrıs'a ge.erek protesörünün yanında çalışmıştı. O zamandan beri Dr. Heinze, Kıbrıs'ın siyasal durumuyla yakından ilgilendir. Bu konudaki bilgi ve görüşlerini de pek çok gazete ve dergide, makaleler halinde yayınlamıştır. Bugün Münih'te avukatlık yapan Dr. Heinze, her halde az sayıdaki Alman Kıbrıs uzmanlarından biri olsa gerek. Almanya'nın Sesi Radyosunun redaktörlerinden Dietrich Schlegel bu uzmanla Kıbrıs'ın anayasal ve gücel sorunlarına ilişkin bir konuşma yaptı. Konuşmanın metnini aşağıda yayınlıyoruz:

1

rini tayin hakkı, pratikte, Rumların Türkler üzerine egemen olması sonucunu doğuracaktır. Fakat bu sonuç, kendi kaderini tayin isteminin amacı olamaz. Çünkü tam bu durumda, Türk Kıbrıslıların kendi kaderini tayin hakkı yok olur. Kendi kaderini bizzat tayin kavramı demokrasiyle eş anlamlı tutulunca bu, ancak, ana hatlarıyla temelinde bir ve genel çıkarları aynı olan tek bir halka uygulanabilir. Eğer bir ülkede birden fazla halk veya halk topluluğu yaşıyorsa o zaman bu kavram, olmasa olsa tarafların yönetime katılmaları biçiminde uygulanabilir Kıbrıs Rum diplomasisi, kendi kaderini bizzat tayin derken bundan bir başka şey daha anlıyor ki bu da, 1959, 1960 anlaşmalarının ve 1960 Anayasasının yüklediği görevlerden, sıyrılmak.

Örneğin; Türkiye'nin müdahalesi de sözkonusu anlaşmalara dayanarak olmuştur. Rumlar bu hüküm ve yükümler de kalsın istiyorlar. Ama ben öyle sanıyorum ki devletler hukukunda, böyle bir yükümlerden sıyrılmayı mümkün kılacak, kendi kaderini bizzat tayin hakkı yoktur. Öyle olsa o zaman devletler arasındaki anlaşmaların hiç bir değeri kalmaz.

Ulusal azınlıkların problemi için Kıbrıs'ta çok iyi irdelemek mümkün. Rumlara göre, 1960 Anayasası, Türklere, haklarından fazla ayrıcalıkları tanımıştır. Örneğin yüzde on sekiz Türk nüfus, idare mekanizmasına yüzde otuz ve savunmaya, hatta yüzde kırk oranında kat-

lacaktı. Rumların iddiası doğru mu?

— Türklerin devlet yönetimine haklarından ileri ölçüde katılmaları gerekçesi, sahte ve ya nıltıcı bir gerçekdir Bir görünüşü aldatmacasıdır.

Bir parlamento, prensip olarak aşağı yukarı her konuda farklı çıkarları olan iki gruptan oluşuyorlarsa o zaman bu gruplardan birinin % 18, % 30 veya % 40 oranında olması hiç birşeyi değiştirmez, bunun hiç önemi yoktur. Çünkü nasıl olsa her hangi bir konuda bir kez bile çoğunluk elde etme şansı yoktur. İşte 1960 Anayasası, bu sebepten, belirli konularda çifte çoğunluk sisteminin koymuştur. Yeni Rumların kendi aralarında oylama yapıp çoğunluk sağlama ları, Türklerin de aynı şekilde kendi aralarında Ordudaki orana gelince burada durum özeldir. Bilindiği gibi burada sözkonusu olan askerî gücün dağıtımınıdır ki bu gücün, zaman zaman hakka ve hukuka karşı kullanılıldığı da çok görmüşüzdür Uzağa gitmeğe ne hacet, Rumlar 1963 yılından beri askerî üstünlüklerini, Türk Kıbrıslıların anayasal haklarını yoketmek için kullandılar. Bu açıdan bakılınca Türklerin Orduya katılma oranlarını haddinden ileri değil tam tersine hatta yetersiz olarak kabul etmemiz gerekir. Barışın sağlanması yolunda, nüfus hesabı katılmaksızın, her iki tarafın da eşit kuvvette olmaları her halde daha iyi olurdu

YARIN:

KIBRIS ANAYASASI
VE YENİ BİR DÜZEN

— 1960 Anayasası'nın, belki biraz da değiştirilerek bunda B.M. ler tarafından arabuluculuk görevine atanan eski Ekvator Cumhurbaşkanı Galo Plaza, B.M. Genel Sekreterine sunduğu raporda, bu anayasanın uygulanamaz nitelikte olduğunu ve bu bakımdan yürürlükte bulunduğunun da iddia edilemeyeceğini yazıyordu. Bugün hatta, başlangıçta, müdahalesini, anayasal düzenin kurulması gerekçesine bağlayan Türkiye bile, eski duruma dönüşmesini istemiyor.

— Bay Galo Plaza'nın Kıbrıs Anayasası'na ilişkin sözlerinin çok tartışma götürür, az anlaşılır hatta talihsiz olarak kabul ediyorum, çünkü böylece Rumların, gerçekte kendilerine düşmeyen bir hakka olan inancılarını güçlendirmiştir. Tabii bu anayasa başka hiç bir anayasaya benzemez ve uygulanmasında zorluklar vardır. Ama bir de alternatifleri ele alalım: Tarihsel alternatif, sömürge statüsünün devamıydı ki bunu kimse istemiyordu. İkinci alternatif taksimdi ki bunu da ancak bir kaç kişi kabul ediyor, fakat ilke olarak Türk Hükümeti bile benimsemiyordu. Zaten bunun uygulanması da bir takım yığın halinde göçettirme işlemine bağlanacaktı ki daha ziyade bir anti — kültür işlemi olurdu.

Üçüncü alternatif, Enosis, yani Adanın Yunanistana bağlanmasıdır ki bu durumda da Kıbrıs'lı Türkler bir azınlık durumuna düşecekler ve politik olarak yönetime, gerçek anlamıyla katılma hakları, yani bu durumda kendi kaderlerinin bizzat bu katılmayla tayin hakları ellerinden alınacaktır. Bütün bu alternatiflerle oranlayacak olursak görürüz ki Kıbrıs Anayasası'nın eşsizliği ve zorluğu asıl onun ilericiliğinden daha yüksek adalctından ve daha iyi kalitesinden ileri gelmektedir. Ve şunu da söyleyeyim ki 1959/60 anlaşmalarını imzalayan o zamanki ve şimdiki Başbakan Karamanlis'e o zamanki Dışişleri, şimdiki Savunma Bakanı Averof, zorba ca çözümler yerine büyük bir cesaretle Türklerin yönetime katılmalarını sağlayacak bu çözüme imza atmaları, onlara şan kazandırmıştır. Yönetime katılış düzenlemesi, 1960 Anayasası ile ilke yo-

1960 — 1963 yılları arasında, tanınmış Alman Anayasa Hukukçusu Prof. Dr. Ernst Forsthoff, Kıbrıs Anayasa Mahkemesi Başkanıydı. Bu görevinin son yılında, asistanı Dr. Christian Heinze de Kıbrıs'a gelerek profesörünün yanında çalışmıştı. O zamandan beri Dr. Heinze, Kıbrıs'ın siyasal durumuyla yakından ilgilenir. Bu konudaki bilgi ve görüşlerini de pek çok gazete ve dergide, makaleler halinde yayımlamıştır. Bugün Münih'te avukatlık yapan Dr. Heinze, her halde az sayıdaki Alman Kıbrıs uzmanlarından biri olsa gere. Almanya'nın Sesi Radyosunun redaktörlerinden Dietrich Schlegel bu uzmanla Kıbrıs'ın anayasal ve güncel sorunlarına ilişkin bir konuşma yaptı. Oknuşmanın miktını aşağıda yayımlıyoruz:

2

nünden iyi esaslara bağlanmıştır. Zorunlu olarak ince, fakat iyi esaslara doğaldır ki yönetime katılma, milliyetçilikten fedakârlık pahasına yürür. Ama aşırı milliyetçilikten kurtulma eğilimi de 2. Dünya Savaşı'ndan beri dünya çapında bir idealdir ve Avrupa bu yolda çok önemli adımlar atmıştır. Onun için, kanımca 1960 Kıbrıs Anayasası bir ütopye değildi. Tam tersine, işleme için koşullar son derece iyiydi, çünkü milliyetçilik ve ulusal çıkar hesaplarını asgari ölçüye düşürme amacına yönelikti. Kıbrıs'ın Rumlar, her istedikleri alanda, sanki Yunanistan'la birleşmiş gibi yaşayabiliyorlardı. Anayasa onları bundan alı koymuyordu. Geniş özgürlükleri, ticaret serbestliğini, gidiş gelişleri, evlenmeleri bir düşünün... Eğitim düzenini, kültürel ve dinsel ilişkileri düşünün... Ve Türkler için de durum böyleydi. Bu durum karşısında, 1960 Anayasasının hâlâ yaşama şansı var mı sorusuna cevap verilirken unutmamak gerekir ki bir anayasa, öbür bütün yasalardan daha çok, her hangi bir durumu düzenlemek üzere, ancak esasen var olan ve geçerli olan temellere dayanmak zorundadır. Çünkü Anayasayı hayatta tutan, onu kabul etmiş olan halkın ona içten inanmasıdır. Bu açıdan ele alınca işin içine kanımca Türkiye ve Yunanistan da girmektedir. Eğer yalansız, dürüst bir işbirliği ruhu yeniden canlanacak olursa o za-

man aşırı grupların hakkından gelmek olanağı da ortaya çıkar. Fakat şu anda tabii işler bu kerteğe varmış değildir. Aksine, son haftaların olayları dolayısıyla işbirliği ve ortaklık ruhu ağır yaralar almıştır. Ve şimdilik ilerisi için bir tahminde bulunmak gerçekten olanaksız. Galiba Amerikalılar, nüfuzlarını Ada'nın taksimi yolunda kullanıyorlar...

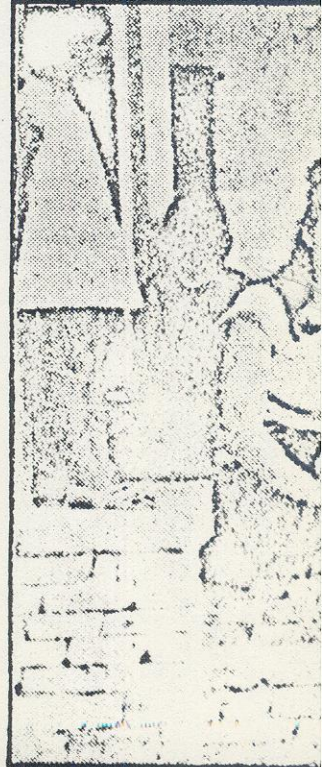
— Görüşünüzce Kıbrıs konusunda anlaşmaya varmak üzere kimlerin görüşmesi yerinde olur? Cenevre'de, başarı kazanamayan garantör devletler mi yeniden bir araya gelsinler yoksa, sorun'un uluslararası düzeye mi getirilmesi daha iyi olur? Örneğin Sovyetlerin bu yolda bir önerileri var ve gerek Yunan Hükümeti gerekse Başpiskopos Makarios temelde bu görüşü benimsemiş gibiler.

— Kıbrıs'ta hem Türkler hem de Rumlar kendilerini gerçekte Türklerle Yunanlıların birer parçası olarak görüyorlar. Ulus olarak bu bağlılık var olduğu gibi politik düzen olarak da Türkiyeyle Yunanistan Kıbrıs'taki her gerginlikten etkilenmektedirler. Benim kanımca bu ulusların Ada'daki parçaları, tabii özel çıkar gözetken parçaları, bir dereceye kadar asıl büyük ulus parçasının çıkarlarını gözetmeye almamak ve bunlara boyun eğmek zorundadırlar. Bence bu mantıklı bir düşünce. Yani bütünü çıkarı için arada ufak parçalar biraz fedakârlık etmelidirler.

Bu sebepten Kıbrıs'ın yazgısı tabii kendi aralarında "kara"laştırılmadıkları. Kıbrıslıların arası bir anlaşma önce gelmeli. Bu mümkün olmadığı takdirde, Yunanistan'la Türkiye arasında varılacak bir anlaşma ölçü teşkil etmeli. İngiltere, garantör devlet sıfatıyla lafa karışabilirdi ama geride duruyor.

Eğer Yunanistan ve Türkiye onu arabulucu olarak görmek isterlerse bu role geçekten yatkındır. Başka devletlere de etki hakkı tanımlamak, Yunanistanla Türkiye'nin yetkilerinden (yine bu da önemli) sorumluluklarından kısıtlama yapılması demektir. Uluslararası etki bir dereceye kadar kaçınılmaz olacaktır. Yunanistan ve Türkiye'den daha güçlü devletlerle uluslararası etkilere maruzdurlar. Ve buna aldırılmaz edemezler. Konuyu uluslararası niteliğe büründürmekten, bence pek yeni bir şey çıkmaz. Özellikle B.M. Örgütü, geçmiş yıllar boyunca Ada'da adalet ve yönetimin de ortaklığın gelişmesi bakımından başarılı olmadı.

— SON —

Rumların tezi olan, Enosis'in ilik olarak yönetime geçecek ellerinden alınması.